

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1975/178
Karar Sayısı : 1975/195
Karar Günü : 30.9.1975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME: Koyulhisar Asliye Hukuk Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: “Orman Kanununa Bazı Hükümler eklenmesine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde değişiklik yapılmasına dair” 9.7.1945 günlü, 4785 sayılı kanunun ve özellikle bu kanunun birinci maddesinin Anayasanın 38. maddesinin birinci fıkrasına aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, Anayasa’nın değişik 151. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

I. OLAY:

a) Davacı köy adına muhtarı, 18.6.1966 günlü dava dilekçesiyle adı geçen mahkemeye başvurmuş, davalıların köy merasını tarla haline getirip ettiklerini öne sürerek elatmalarının önlenmesine karar verilmesini istemiştir.

b) Mahkeme 16.6.1969 günlü oturumda, davanın Orman idaresine teşmiline karar vermiş, bu karar üzerine davacı köyün temsilcisi 17.6.1969 günlü dilekçe ile başvurarak husumetin Orman idaresine teşmilini istemiş ve böylece orman idaresi bu davada davalı durumuna getirilmiştir.

c) Yapılan yargılama sonunda mahkeme 11.4.1972 günlü, E: 1966/46, K: 1972/49 sayılı kararla:

1- Davacı köyün davasının reddine,

2- Orman İdaresi lehine, davalıların Devlet ormanına vaki müdahalelerinin önlenmesine,

Karar vermiştir.

d) Davalıların temyizi üzerine Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi, 29.12.1972 günlü, 1972/11208-9082 sayılı kararla, “Orman İdaresi tarafından usulüne uygun şekilde ve harcı ödenmek suretiyle açılmış bir dava mevcut olmadığı halde yazılı olduğu şekilde karar verilmesi yolsuzdur. Hükmün bu sebeple HUMK. 428. maddesi gereğince bozulmasına...” karar vererek dosyayı geri çevirmiş ve itiraz yoluna başvuran mahkemece 19.3.1974 günlü oturumda:

“1- Yargıtay bozma sebepleri dosyada mevcut ve varit görüldüğünden bozma kararına uyulmasına,

2- Müdahil orman idaresi temsilcisine harç yatırarak aslî müdahil olarak davaya katılması için bir hafta mehil verilmesine, bu süre içinde dava harcını ikmâl eylemlerine,

3- Dosyanın hâkimlikçe tetkike alınmasına...” karar verilmiş, bunu kovalayan oturumlarda, 9.7.1945 günlü, 4785 sayılı Kanunu ve özellikle bu kanunun birinci maddesini kendiliğinden Anayasanın 38. maddesinin birinci fıkrasına aykırı bulan mahkeme, Anayasa Mahkemesine başvurulmasına ve verilecek karara kadar davanın geri bırakılmasına karar vermiştir.

II- ANAYASAYA AYKIRILIK İDDİASININ GEREKÇESİ:

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin Anayasaya aykırılık iddiasında öne sürdüğü gerekçe aynen şöyledir:

“Davacı köy muhtarlığının dava konusu yerin köy mer’ası olduğunu iddia ettiği, mahallinde yapılan 20.7.1968 tarihli keşifte dinlenen yeminli mahalli bilirkişinin; kendisine okunan ve davalıların istinat ettiği Mayıs 1926 tarih ve 75 Nolu tapu kaydının mahalline mevki ve hudutlar itibariyle uyduğunu söylediği, müdahil Orman İşletmesi temsilcisinin ise müdahale ederek dava konusu yerin 4785 sayılı Kanun’un 1. maddesi gereğince devletleştirilen yer olduğunu ve bu sebeple Devlet Ormanı bulunduğunu söylediğinden ve 4785 sayılı kanunun getirdiği hükümden başka yapılmış bir kamulaştırma işlemi bulunmadığından durumun Yüksek Anayasa Mahkemesine intikali ile verilecek kararın sonucunun beklenmesi Mahkememizce uygun görülmüştür. Zira, 4785 sayılı Kanunun 1. maddesi (Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte var olan gerçek veya tüzel özel kişilere, vakıflara ve köy, belediye, özel idare kamu tüzel kişilerine ilişkin bütün ormanlar ve bu Kanun gereğince devletleştirilmiştir. Bu ormanlar hiçbir işlem ve bildirimle lüzum olmaksızın Devlete geçer) hükmünü taşımaktadır. Halbuki, Anayasamızın 1488 sayılı Kanunla değişik 38. maddesinin birinci fıkrası aynen (Devlet veya kamu tüzel kişileri kamu yararının gerektirdiği hallerde karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malları, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir) âmir hükmünü taşımaktadır. Bu sebeple 4785 sayılı kanunun ve özellikle bu kanunun birinci maddesinin Anayasanın 38. maddesine aykırı olup olmadığının görevli ve yetkili Yüksek Anayasa Mahkemesince tesbit edilebilmesi için yine Anayasamızın değişik 151. maddesinin birinci fıkrasının mahkemelere verdiği yetkiye istinaden durumun mahkememizce resen Anayasa Mahkemesine intikaline ve Yüksek Mahkemece bu konuda verilecek kararın sonucunu beklemek üzere Mahkememizin 1973/91 esasında kayıtlı men’i müdahale davasının yargılamaının geri bırakılmasına karar verilmesi usul ve kanuna uygun görülmüştür.”

III- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 15. maddesi uyarınca 30.9.1975 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında aşağıdaki konu üzerinde durulmuştur.

Anayasanın değişik 151. ve 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 27. maddeleri uyarınca, bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilmesi için Anayasa Mahkemesine başvurmak yetkisine sahiptir. Oysa mahkemenin önüne getirilen anlaşmazlık bir taşınmaza elatmanın önlenmesi davasıdır ve mahkeme, bu davayı reddetmiş; ancak 16.9.1969 günlü karar üzerine verilen 17.6.1969 günlü dilekçe ile o davada davalı durumuna getirilmiş bulunan Orman İdaresi yararına; sanki bu idare tarafından açılmış, bir tapu iptali davası varmışçasına, diğer davalıların adlarına olan tapu kayıtlarının anlaşmazlık konusu yere uyduğu kararda kabul edildiği halde onların elatmalarının önlenmesine karar vermiştir. Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi, Orman İdaresince usulüne uygun şekilde açılmış bir dava

Esas Sayısı : 1975/178
Karar Sayısı : 1975/195

olmadığı halde bu idare yararına karar verilmesini yolsuz bulmuş ve kararı bozmuştur. Mahkemece bozma kararına uyulmasına karar verilmiş bulunduğundan 29.12.1972 günlü Yargıtay ilâmı kesinleşmiştir.

Bu durumda yani bozma ilâmına uyulup bu karar kesinleştirildikten sonra “müdahil orman idaresi temsilcisine harç yatırarak aslî müdahil olarak davaya katılması için bir hafta süre verilmesi” yolundaki ara kararının Hukuk Usulü Muhakemeleri kanunu hükümleri açısından bir değer ve görülmekte olan dava kavramını etkileyen bir nitelik taşımadığı ortadadır. Bu nedenle bu karardan sonraki işlemler hakkındaki belge örneklerinin gönderilmemiş olması Anayasaya uygunluk denetimi yönünden bir noksanlık sayılmamıştır.

Yukarıdanberi açıklanan nedenlerle görülmekte olan bu davada uygulanma yeri bulunmayan 4785 sayılı Kanunun Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilmesine ilişkin itiraz, Mahkemenin yetkisizliği yönünden reddedilmelidir.

İnsan Ecemiş, Ziya Önel, Abdullah Öner, Ahmet Koçak, Muhittin Gürün ve Nihat O. Akçakayalıoğlu dosyada eksiklik bulunduğu öne sürerek bu görüşe katılmamışlardır.

SONUÇ:

İtirazın, Mahkemenin yetkisizliği bakımından reddine, İnsan Ecemiş, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Muhittin Gürün ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun dosyada eksiklik bulunduğu yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla 30.9.1975 gününde karar verildi.

Başkanvekili

Üye

Üye

Kâni VRANA

İhsan ECEMİŞ

Ahmet AKAR

Üye

Üye

Üye

Ziya ÖNEL

Abdullah ÜNER

Ahmet KOÇAK

Üye

Üye

Üye

Şekip ÇOPUROĞLU

Muhittin GÜRÜN

Lütfi ÖMERBAŞ

Esas Sayısı : 1975/178
Karar Sayısı : 1975/195

Üye	Üye	Üye
Hasan GÜRSEL	Ahmet Salih ÇEBİ	Şevket MÜFTÜGİL

Üye	Üye	Üye
Adil ESMER	Nihat O. AKÇAKAYALIOĞLU	Ahmet H. BOYACIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Köy Tüzel kişiliği adına Muhtar tarafından, Köy otlakıyesine yapılan müdahalelerinin önlenmesi için, bazı kişiler hakkında Koyulhisar Asliye Hukuk Mahkemesinde davâ açılmış, Mahkemece yerinde yapılan keşif ve incelemede, anlaşmazlık konusu yerin davalıların dayandığı Tapu senedinin içinde bulunduğu, ancak bu yerin otlakıye değil Devlet ormanı olduğu anlaşılması üzerine Orman İdaresi davaya müdahil olarak alınmış ve duruşma sonunda:

1- Davâcı Köyün davâsının reddine,

2- Orman İdaresi lehine davâlıların Devlet Ormanına vaki müdahalelerinin önlenmesine,

dair verilen karar, davalıların temyizi üzerine Yargıtay Birinci Hukuk Dairesince incelenerek: “Orman idaresi tarafından usulüne uygun şekilde ve Harcı ödenmek suretiyle açılmış bir Davâ mevcut olmadığı halde yazılı şekilde karar verilmiş olması” nedeniyle bozulmuş ve Mahkemece bozma kararına uyulduktan sonra “Müdahil Orman İdaresi temsilcisine Harç yatırarak aslî müdahil olarak Davâya katılması için bir hafta mehil verilmesine, bu süre içinde Dâva harcını ikmal eylemlerine” biçiminde karar verildiği görüşmüş ve bundan sonra Orman İdaresi tarafından ne işlem yapıldığı eldeki belgelerden anlaşılammış olmasına göre, Orman İdaresince bu evrede usulüne uygun şekilde verilmiş ve harcı da yatırılmış bir Davâ dilekçesi mevcut olup olmadığının mahallinden sorulması, verilmiş böyle bir davâ dilekçesi varsa örneğinin getirilmesi gerekmektedir. Çünkü: Orman İdaresi tarafından, Yargıtayın ve Mahkemenin kararları dairesinde usulüne uygun şekilde verilmiş ve harcı da yatırılmış Davâ dilekçesi varsa bu takdirde Mahkeme, elinde bakmakta olduğu davânın varlığı nedeniyle, 4785 sayılı Kanunu uygulama durumunda bulunacak ve Anayasanın 151. maddesi uyarınca da Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisini haiz olacaktır.

Yukarıda yazılı husus aydınlığa kavuşturulmadan Mahkemenin yetkisizliğinden söz edilerek itirazın reddine ilişkin olarak verilen karara katılmıyorum.

Üye

Abdullah ÜNER

KARŞIOY YAZISI

İtiraz yoluna başvuran Koyulhisar Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonunda; davalılarca el atılan yerin köy otlakıyesi değil, orman olduğunun anlaşılması üzerine davacı köyün davasının reddi ve davalıların Devlet ormanına el atmalarının önlenmesi karara bağlanmıştır.

Bu kararın davalılarca temyiz edilmesi üzerine Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi “Orman idaresi tarafından usulüne uygun şekilde ve harcı ödenmek suretiyle açılmış bir dava mevcut olmadığı” gerekçesiyle Mahkemenin kararını bozmuş, Mahkemece de bu bozma kararına uyularak “müdahil orman idaresi temsilcisine harç yatırıp aslî müdahil olarak davaya katılması için bir hafta mehil verilmesine, bu süre içinde dava harcını ikmal eylemlerine” karar verilmiştir.

Bu karardan sonra, orman idaresinin harç yatırıp yatırmadığı ve aslî müdahil olarak dilekçe ile davaya katılıp katılmadığı hususlarını aydınlığa kavuşturacak belgeler itiraz dosyasına bağlanmamıştır.

Şu durum karşısında, görülmekte olan bu davada 4785 sayılı Kanunun uygulanma yeri bulunup bulunmadığına Anayasa Mahkemesince karar verilmeden önce, yukarıda açıklanan konulara ilişkin onanlı belge örneklerinin getirtilip incelenmesini ve bunun içinde dosyanın Mahkemeye geri çevrilmesini gerekli görmekteyim.

Bu nedenle, itirazın mahkemenin yetkisizliği bakımından reddine ilişkin çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye

Ahmet KOÇAK

Esas Sayısı : 1975/178
Karar Sayısı : 1975/195

KARŞIOY YAZISI

Karara ilişkin karşıoyumun gerekçesi, Sayın Abdullah Üner ve Ahmet Koçak'ın yukarıdaki açıklamalarının tıpkısı olduğundan tekrar edilmemiştir.

Açıklanan bilgi ve belgeler görülmeden Mahkemenin yetkisizliğinden söz edilmesine olanak bulunmadığından çoğunluk düşüncesine karşıyım.

Üye

Muhittin GÜRÜN

KARŞIOY YAZISI

İtirazcı mahkeme, 19.3.1974 günlü ara kararı ile ve Yargıtay bozma ilâmına uyduktan sonra, Orman İdaresinin gerekli dava harcını bir hafta içinde ödeyerek “aslî müdahale”de bulunabileceğini önermiş ve yargılamayı birkaç oturum daha sürdürüp 8.4.1975 günlü, uygulayacağı hükmün iptali dileği ile Anayasa Mahkemesine başvurmuş bulunmaktadır. Yâni, yerel mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurması, “dava harcı”nı ödemesi ve böylece görülmekte olan davaya yeni boyutlar vermesi için Orman İdaresine tanıdığı sürenin çok ötesindedir.

Açıklanan durumda, bütünü ile incelenemeyen itirazcı mahkeme dosyasından değer bilge örnekleri de getirtilerek, Orman İdaresinin “dava harcı”nı ödemediği saptanmadan ve “dava harcı”nı ödemiş ise sayın çoğunluğumuzca ele alınan safhasında davanın tarafları olanlara karşı doğrudan doğruya ortaya koyduğu hak iddiasını sürdürebileceği gözetilmeden,

Verilmiş karar, olayları kapsamamaktadır.

Üye

Nihat O.
AKÇAKAYALIOĞLU